

S F A T U L

organul oficios a C. N. R. din Maramurăș

Apare odată pe săptămână. — Abonamentul : pe an 18 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 9 cor., pe $\frac{1}{4}$ de an 5 cor

La arme !

Pentru apărarea vetrei strămoșești, pentru înălțarea cinstei, numelui de Român — Consiliul dirigent din Sibiu a chemat sub steag, la slujbă cătănească, pe feciorii de 21, 22, 23 ani.

Poate pentru depărtarea prea mare, noi Maramurășenii — încă, n'am fost înșirați între acei, cari trebuie să intrăm la slujbă.

Credem însă, nu fără temeii, că stăpânitorii, îngrijitorii noștri din Sibiu, sunt de aceia convingere, că fiind Maramurășul nostru la graniță — „acum ori niciodată“ — ne vom face datoria față de neam, și fără chemare, și mai cu însuflețire decât dacă am fi chemați.

Nu feștim draci pe păreți, nu netezim minciunile, știm însă atâta, că datori suntem, ca Români, fără a ne socoti mult, a face tot ce ne este cu putință.

Afară de apărarea limbei și legei noastre, e întrebare, că vrem să fim stăpâni ori sluji ?

Dacă ne e scumpă cinstea, dacă este sânge în noi, — atunci — în lături cu cei nemernici ; să dăm deoparte pe cei fricoși, și fiecare, fără întârziere să steie la locul unde este și va fi chemat.

Le scriem acestea din prilejul întâmplărilor și svonurilor din zilele din urmă, — pe cari le cunoaștem fieștecarele, bărbat și femeie, tinăr și bătrân.

E vorba să sprijinim pe frații noștri veniți de dincolo de Carpați cu arma în mână ; și dacă ei își primejduiesc viața pentru avutul nostru, ar fi rușine neștersă, — dacă noi ne-am uita numai la dânșii, ca niște nărozi.

Prin urmare, gata să fie, fieștecare, că atunci când va fi chemat să alerge, nu-i fie frică de nimic, pentrucă acea de ce ne este doară frică astăzi, poate să-l ajungă mâni de streini, fără cruțare.

Să nu uite tinerii noștri, că în toamna trecută, cârmuirea ungurească, — i-a chemat sub steag, nu știm cu ce scop, și cu ce drept, și atunci, — cu știrea, ajutoriul nostru au rămas acasă.

Acum dară să aleagă că vreau să ridice armă împotriva sângelui lor, ori în ajutoriul neamului românesc, pentrucă — durere — nu trăim atari zile să putem fi fără una ori alta.

Laudă, cinste se cuvine, acelor, cari în număr frumos, la cuvântul cel dintâi au stat în slujbă, — fie siguri, că nu-i vom uita, și așteptăm că toți adecă atâți, câți vor trebui sunt gata a apăra gilia, care-i a noastră, și care, ca să rămână a noastră, atârnă și dela noi.

Am avut vreme să ne gândim — acum — numai faptele să vorbească.

Vom vedea !

* * *

Prețul 40 fil.

Bolșevicii . . .

După război totdeauna au urmat: foametea, ciuma, anarchy și alte multe pacoste și păcate. Cum război n'a fost demult vor fi pușini bătrâni, cari ș'ar aduce aminte cum era lumea după războaiele din 1848, 1859 și 1866. Vor fi fost relele și nelăutele mai mari și mai mici pe vremuri, dar' una e sfântă că la capăt tot rinduiala a învins, tot binele s'a ridicat peste răutate, cumiștenia peste prostie. Că tămăduirea s'a făcut cu 25 la temelie ori cu alte leacuri mai aspre, e tot una lui Nichita, — că la capăt lumea tot nu s'a resturnat din față și iarăși a urmat lume de trăit . . . lumea omeniei.

Azi ne plângem, că nu-i lume de trăit. Domnii se plâng că în lume au pușină cinste, învățătura nu se prețuește, sfatul bun nu se urmează, poruncile nu se ascultă și relele, nelăutele, fărădelegile cresc, ca primăvara bureții după dudet în lumea această de resturnare și păcate . . .

Deregătorii . . . ? de ei îi plină lumea, i-a împrăștiat ca toamna vântul frunzele. Cântălarile sunt goale, peana ruginește, hârtiile se șatură de colb și seacă cerneala în călimar. Badaea Ion se plânge, că contractul lui nu-i cine să-l bage la tăbulație, nu-i cine să-i dea ajutorul de războiu, solda, banii demobilizării, cine să le facă nunțile, dispen-

zațiile, vestirile, cine să le încasseze banii pentru economia comunei . . .

Primarul își scarpină pletele: „I-am spus domnului notar. că n'a fi bine, că noi am fost zbiciul în mâna cârmuirii . . . Dar' caili s'au nărăvit, au dat cârmaciul jos și acuși restornă carul în glod, de a fi văi de noi . . .”

Popa . . . ? că crâșmele is pline, biserica goală, păcatele cresc ca primăvara iarba, și poporului i-ăr trebui „popă bun la omenie, dar' popă fără sâmbrie” . . . Dascălul nu poate învăța, că n'are lemne și pe un car de arini cruzi cer 60 cor.

Bogații . . . ? nici la pitărie nu gădesc slugi, nici lepșitari nu se află în lumea această, care fuge de muncă. Nimeni nu vrea să lucreze și toți cer pe nemuncite plăți peste plăți. Măcelarii nu joiesc să taie destulă „calovlă,” crâșmariul să ngrijască destul vin, ca să ajungă. Parcă ar fi sfârșitul lumii, lumea se întrece în desfătări, ospețe, chioțe și voe bură. Lume nărăvită, lume păcătoasă din ce trăești ?

Nici când nu s'a furat atâta. Pădurile să nimicesc sub gemetul securei nemiloasă. Ayeri de milioane se păstrăvesc în câteva săptămâni la viitor nime nu caută, nu se gândește, că nepoții vor cumpăra lemnul ca brânza pe chilogram. Nu se cruță nici averile bisericeii. Nu se teme lumea de afurisenie? Căci știut este, că averile acestea au fost lăsate cu afurisenia limbei de moarte . . . ca să nu se aleagă nimic până în a șeptea saminție

Din suferințele noastre.

(Fine.)

Iată vr'o câte-va casuri mai triste pentru noi, ca se vedeți cum pricep domnii din trecut — un-gurii — frățietatea, și libertatea. După prăbușirea puterii ungurești frații români din Ardeal s'au pus pe lucru și s'au organizat constituind sfaturi naționale. La dușmanii nostri nu-le plăceau lucrurile acestea și unde s'au simțit mai tari, au făcut abusuri și volnicii. Iată câteva exemple. În comuna Iosicafalu curat românească de lângă Cluj au pușcat pe vr'o 30 țărani, iar trupurile lor le-au ars. Au fost între cei pușcați mulți încă vii. Ce suflet creștinesc au un-gurii! În comuna Lăpușul-Românesc au pușcat cu mitralieră (mașină de pușcat) într'o adunare românească și au omorât 14 români și pe mai mulți i-au rănit. La Arad, când s'au prezentat românii la gară se facă primire generalului francez Berthelot, care a cutrierat toate ținuturile românești, să se convingă despre noi, dorințele și totodată și necazurile noastre, garda ungurească a tras salve

de pușcă în garda română omorînd mai mulți români, între ei și ofițeri. Cu ocaziunea aceasta au pușcat și în generalul francez rănind conducătorul (șoferul) automobilului. Tot cu ocaziunea primirei generalului francez în Sătmar i-au bătut pe românii, cari s'au prezentat să l primească. Iar mai nou în jurul Aradului au des armat gardele române omorînd cu ocaziunea această mai mulți români între cari a fost și muiera unui avocat. Iată că și de muieri se leagă! Ba într'un caz lângă Zălau și armata română au atacat o mișelește, însă respata a fost foarte aspră. Acestea sunt casuri mai mari, dar câte sunt mai mici!

Din așa mari năcazuri har Domnului; noi Maramurășenii n'am avut parte, însă ne-au maltratat și pe noi destul. Ne-au luat vite le fânul, mălaiul, ovăsul cum și când le-o plăcut dându-ne pentru ele un preț foarte mic sau nimic. Pe unii jandarmii un-guri ne-au deținut și chinuit fără vină. În comuna Borșa un jandarm fără vină a omorât pe un fecior român, tot așa au împușcat pe un fecior în Apșa de Mijloc. Pe d-l învățator Micle

din cei ce ar fura-o ori ar păgubi-o în ori-ce feliu . . .

Dar să nu mai înșirăm multe ne-au mai ramas.

* * *

Știm, că lumea s'a stricat, s'a sălbătecit în rezboiul de patru ani. Omorul pentru folosul streinului, binele Neamțului și al Ungurului. Amestecați cu sreinii, cu calvinii, cu păgânii, s'au însușit năravuri rele, s'au sălbătecit de pildele rele, și au împetrit la inimă de obidire și năcaz. În Rusia mai ales au văzut pe mamă relelor. Au văzut după prăbușire bandele de hoși, cum fură, răbluesc pe ce pun mâna, avut vite, pământ. S'au întâlnit cu bolșevicii, cari nu cred în D-zeu, în drept și dreptate. Pentru bolșevicii puterea silnică e izvorul tuturor drepturilor. Ești tare să faci silă — ești în drept. „Cei a altuia e al meu, dar vai de cel ce să atinge de bunul meu“ aceasta e învățătura de frunte a bolșevicului. Si cum celea cu fărădelegea adunate nu se pot păzi la lumina zilei în magazine urmează altă învățatură „măncă, bea, trăește bine. că ziua de mâni poate să-ți aducă spânzurătoarea.“ — Sila, fărădelegea și năpasta sunt legea bolșevicilor . . .

În lume este rinduală, dreptate, conștiință — sunt sâmburii binelui sădiți de bunul Dzeu. Binele place, făcând răul ne muștră conștiința și ne scârbim de rele. Mulțimea trage la bine, la dreptate, la Dzeu. Hoși și pribegi au fost ferți și huiduiți ca câinii turbați fiind periculoși

pentru omenime. Că ce au pășit bolșevicii în Sighet am văzut și ce vor păși în Rusia vom vedea, căci toată lumea bună s'a strâns să-i prăpădească cu arma, ca fiara sălbatică. Pe lângă asprime cuvântul lui Dumnezau e cel mai bun leac contra bolșevismului. E postul Paștilor — preoșilor, pliviți grădina lui Dezu și a neamului de buruiană !

Ce s'a făcut rau până acuma, seamănă cu nelăutele omului beat, care în fierbințala beuturii își sparge cinul casei, își bate femeia, că n'a adăpat mătul și-și bagă familia și vecinii în groază.

Ungurul și jidanii pierzându-și puterea speculează beția noastră, că doară-doară sfărâându-ne noi de noi casa noastră, stăpânirea noastră — vor ajunge din nou la putere. Spre ajungerea scopului mișel nu cruță nici bani, nici osteneală. Ațâțătorii cu scrisori mincinoase, cu scornituri, cu bani, cu momeli sunt în lucru. Satele noastre sunt pline de lupi îmbrăcați în piele de oi.

Ca să nu pierdem ce am câștigat cu grele sudori după o mie de ani de robie — e datorința noastră, ca cu puteri unite să lucrăm, să luminăm să deșteptăm și să întărim inima și curajul neamului. Ceasul trezviei bate, ceasul deșteptării ne chiamă. Veniți cu toții să punem în vechile sale drepturi munca, cinstea și omenia spre binele vecinic al poporului românesc !

Dr. Vasile Filipciuc.

din Șăieu l-au internat, pentru că n'a voit ași pleca de tot capul înaintea cârmuirii ungurești. Gardiștii jidano-unguri au împușcat un fecior român în Biserica-Albă, tot așa caz s'a întâmplat în Șugătag. Acuma mai nou așa numiții „săcui,“ cari sunt adunătură din niște oameni mișai cu scopul de jefuire, au intrat în comuna fruntașă Săpânța, bătând pe bieții oameni, iar averea lor prădând-o și furând-o. Pe d-l învățător bătrân, pensionat, Șerban, l-au bătut, iar fruptul și un purcel l-au luat cu sila. Cu ocaziunea intrării în Săpânța au prins pe d-l învățător I. Bilțiu-Dancuș, pe care l-au dus cu ei bătându-l de moarte. D-l părinte Balya s'a refugiat din comună lăsându-și pradă toată averea.

Jidanii de la cârma din Budapesta astăzi se tipă pe averile domnilor și a bisericilor vrând a-le împărți și vrând prin asta totodată a atrage ura poporului de pre ei însuși, ca se poată scăpa cu capitalul uriaș câștigat în resboiu din sudoarea bietului țaran. Nu credeți minciunile promițătoare a lor, căci ei nici n'au drept a face așa ceva, că nu stau pe baza legii, ei stau pe baza forței, pe

baza nedreptăței; astăzi domnesc, iar mâne se pot prăbuși și cu ei dispar și făgăduelile și fărădelegile lor. Ei ca să rămână la putere ne promit ceriul și pământul, de fapt însă ne împușcă, ne iau cu sila averea și ne bat.

Considerând toate acestea se nu le credem lor, se le fertăm, dar se nu le uităm păcatele, și fiind încontinuu precauți să-ne punem la munca grea, care cere multe jertfe de la noi, care cere jertfe de bani, ba chiar dacă e lipsă și de viață. Se participăm Fraților ! și noi, după puterile noastre la depunerea temeliei statului nostru, se putem zice privind îndărăpt, că am făcut ispravă frumoasă. Se arătăm lumii mari, că suntem urmașii demni a viței nobile, a Latinilor; se arătăm, că suntem nepoții adevărați al lui Dragoș Vodă; să arătăm, că suntem demni de a-ne numi urmașii lui Trăian, și că vrem trăi liberi, pentru că și poetul a zis, că poporul nostru viitor de aur are.

— g. b. —

ȘTIRI

DIN MARAMURAS

Calvarul comunei Săpânța. În săptămâna trecută se lăși-se vestea, că se apropie de orașul nostru bande ungerești. Cu toții tremurăm pentru soarta ce-o se aibă comuna Săpânța, știind că pică afară de linia demarcațională și nu poate conta la ajutorul miliției române. Nopti de-a rândul au veghiat Săpânțenii, înarmați cu coasă și furci, să le iee voia ungurilor de-a ocupa comune românești. În dimineața de 27 Faur, după ce locuitorii înarmați după o noapte de veghe să împrăștie liniștiți pe la locuințe în speranța că nu-i amenință nici o primejdie, se ivește pe neașteptate în număr de 100—120. Lucrul prim le-a fost să încunjure casa parochială și să caute pe preotul Balya, căruia îi succese se fugă chiar în momentul suprem. În furia lor hunică, că nu li-se sfeclise să pună mâna pe preot, au început a maltrata și șicana familia preotului.

Pe învățătorul Mihail Șerban, om bătrân și bolnăvicios l'au bătut, ducându-i toată carnea și slănina dela un porc ce l'a fost tăiat nu de mult.

Au deținut și desarmat pe toți gardiștii, cari încă au fost bătuți. În special a fost rău bătut gardistul Ion Pop I. Ștefan, care la întrebările lor că ce e, a răspuns că e român și voește să moară ca român.

La vestea barbariilor comise de aceste bande s,au prezentat o mulțime de flăcăi din satele din jur, pentru ca să fie înarmați și trimiși spre eliberarea fraților lor.

Denumire. Dl. Emil Fuciec fost capelan în Jeud, a fost denumit de preot în comuna Rozalia. Primească din partea noastră sincere gratulări.

Nu se poate călători în jos. La ordinul Dlui Lt. Colonel Gheorghiu, până la nouă dispoziții, e oprită plecarea trenurilor din gara Sighet către Pesta.

O comisiune americană în frunte cu dl-maior L. Martin a petrecut câteva oare în 5 c., seara în Sighet. A consultat cu Cons. Naț. Român și cu mai multe persoane conducătoare întrebări de natură politică. La cină au fost oaspeții Cons. Naț. Român.

Incredințatul nostru la Sibiu. Dl Dr. Vasile Filipciuc a plecat zilele trecute la Sibiu concrezându-i-se din partea C. N. R. Comitatenz isprăvirea unor chestii de mare însemnătate pentru noi.

Învățător român în mâna bandelor ungurești. Învățătorul român din Sat-Slatina, Ioan Bilțiu-Dancuș a plecat Joi dimineața să se intereseze de soarta fraților din Săpânța, fără să aibă cunoștință că satul e ocupat de dușmani. Aici a fost prins de bandele ungurești și bătut de moarte. De aici a fost dus pe sus mai mort până la gara Tăras, pentru a fi trimis la Sălmar. Doamne până când îi mai răbzi nepedepsiți!

Permise de călătorie nouă. De oarece în timpul din urmă s'a făcut mari abuzuri cu permisele de călătorie, sau luat măsuri stricte pentru viitor. Comandamentul militar a declarat de nevalabile permisele liberate până acum. În viitor se vor estrada permise numerotate, că să se poată controla identitatea persoanei. Sfaturile sătenești sunt rugate să se provadă cu tipăriturile de lipsă, pe cari le pot cumpăra cu 1 coroană bucata dela C. N. R. Comitatenz.

„Maramurășana“ institut de credit și economii, cumpără obligațiuni de 50 și 100 coroane dela împrumutul al 7-lea de razboin ungar, adecă de cele emise cu datul 15 Noemvrie — 31 Decemvrie 1917. Cei, cari au obligațiuni de aceste se grabească, să nu scape prilejul bun de a-le vinde.

Editor și Proprietar : C. N. R. din Maramurăș.

Redactori responsabili: Dr. Vasile Kindriș și Dr. Titu Dorog.